

---

# La recepció de l'obra d'Arnau de Vilanova. Actes de la IV Trobada Internacional d'Estudis sobre Arnau de Vilanova

Jaume Mensa, Sebastià Giralt, Jon Arrizabalaga i Jaume de Puig (ed.)

Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Universitat Autònoma de Barcelona: Ateneu Universitari Sant Pacià, 2023. 368 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; LV)  
ISBN 978-84-996569-3-9

---

## AGUSTÍ BOADAS LLAVAT

Ateneu Universitari Antoni Gaudí  
aboadasllavat@gmail.com

Si, passejant per Lleida, hom pregunta qui és Arnau de Vilanova, la majoria de respostes seran el nom de l'Hospital General. Si, anant un pas més, indaguem el perquè d'aquest nom, algú potser dirà fins i tot que es tracta d'un metge important. Ambdós queden honorats: l'hospital i el metge. Ambdós formen part de la recepció de mestre Arnau avui. Però, naturalment, l'un no esgota l'altre.

Perquè el mestre medieval també era un savi i, com a tal, el 1303 llegia davant els bisbes reunits en concili provincial tarraconense i a la mateixa ciutat del Segrià la seva obra *Confessio Ilerdensis*. Per cert: la Universitat de Lleida i Jaume Mensa ens ofereixen una excel·lent edició i traducció d'aquesta obra a la col·lecció «Polyeideia» l'any 2023 (apareguda, doncs, després de la Trobada). En la seva introducció, Mensa ens informa de la mútua relació i ens mostra com Arnau, metge de papes i reis, és convidat per Bonifaci VIII a dedicar-se a curar i a no fer teologia. Tots nosaltres li donaríem el mateix consell si estiguéssim malalts i haguéssim de jutjar el seu pensament, que topava sovint amb els teòlegs professionals, en concret, dominics. Jutjar el teu galè és enutjós, però més ho seria quedar-se sense metge.

Exemple d'això darrer, per cert, és l'obra amb títol mèdic i contingut teològic titulada *Antidotum contra venenum effusum per fratrem Martinum de Athea, praedicatorum*. Felicitement, el 2023 ha vist la llum de la curiosa mà i expertesa de Jaume Mensa en la col·lecció «Arnaldi de Villanova Opera Theologica Omnia», volum XII, edició feta per al Corpus Scriptorum Cataloniae i sota els auspicis de l'Institut d'Estudis Catalans, la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Ateneu Universitari Sant Pacià. Són aquestes tres institucions les que ens donen per escrit les *Actes* sobre la recepció de l'obra de mestre Arnau.

Aquesta és la quarta trobada d'aquestes característiques i palesa la maduresa que han assolit els estudis arnaldians. Tant Jaume Guillamet, president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans, com Armand Puig, rector de l'Ateneu Sant Pacià, ens recorden, d'entrada, que l'impulsor i l'ànima d'aquestes trobades és el doctor Josep Perarnau: «El doctor Perarnau ha contribuït a unir i reunir els especialistes en la figura del gran pensador i metge. Sense la seva tenacitat, competència i esforç, aquestes trobades probablement no s'haguessin celebrat» (p. 11-12). I ha deixat bons deixebles. Tant, que han constituït el nou Centre de Filosofia i Teologia Medievals Catalanes, com ens expliquen els seus responsables, Jordi Gayà, Jaume Mensa i Alexander Fidora (p. 17-20).

També en aquest primer apartat, es fa balanç de l'edició de les obres arnaldianes mèdiques, teològiques i digitals, per passar després a una crònica breu sobre què ha estat aquesta IV Trobada.

Una sèrie d'estudis interessantíssims forneixen el gruix del volum que presentem. Comença l'estimulant contribució de Francesco Santi sobre Arnau i el seu temps. Si diem que es captènia com a profeta, de seguida planarà l'ombra d'un individu estrafolari en el seu temps i en el nostre. Si, com Santi, el situem en la tradició de l'Església com a comunitat profètica, la cosa canvia... Avui diríem que les connotacions de la seva posició són estranyament actuals: preeminència del laïcat davant la crisi de la vida religiosa, reforma de les institucions corruptes o, fins i tot, prevalença de la subjectivitat tres-cents anys abans de la modernitat racionalista.

Segueixen una sèrie d'aportacions sobre els escrits arnaldians, publicats o no. Per exemple, Sebastià Giralt estudia i edita els aforismes de l'obra *Medicationis parabole*. Sergi Grau i Celia López Alcalde estudien el *Libellus de conformitate visus*, atribuït a Arnau. Fernando Salmón aborda l'autoria del *De morbo ert accidenti*. Jordi Bossoms s'apropa a l'*Abbreviacio Regiminis Acutorum*. I, en fi, Josep Alanyà repassa els documents arnaldians de València i Morella, dels quals és especialment interessant el seu testament. Maria Cabré, més endavant, però, ens presenta el *De mysterio cymbalorum*.

A continuació, el volum recull una sèrie d'estudis esparsos. L'article de Theo H. M. Falke ens apropa a un fet cabdal en la vida de l'insigne metge: la censura de París de l'agost del 1300 i el seu sojorn amb el rei de França Felip IV, com a enviat del seu parent Jaume II d'Aragó. Segueix Rafael Ramis recollint trenta-dues referències a Arnau en autors entre 1518 i 1737, entre l'alquímia i la polèmica religiosa. I, a continuació, Jaume Mensa reprèn el fil de l'any 1300 i la polèmica escatològica, centrada en l'escotista Henry of Harclay, horroritzat per les tesis arnaldianes sobre la vinguda de l'Anticrist. Reprement el títol de la trobada, la recepció d'Arnau de Vilanova, Antoine Calvet analitza un manuscrit del segle XV que conté obres pseudoarnaldianes d'alquímia i ens endinsa així en el fascinant món de les atribucions. Els dos articles finals, de Jaume de Puig i de María Cristina Pascerini, se centren en el segle XIX. L'un, bussejant en els medievalistes francesos, per bé que Barthélemy Haréau sobresurt com a figura capdavantera. L'altre, precisament centrant-se en un representant cabdal de la historiografia medieval espanyola:

Marcelino Menéndez Pelayo. Clou el volum un destacable article de Michael McVaugh sobre el llegat, que ell anomena *Nachgasse*, de mestre Arnau a partir de les informacions recollides des de València, Montpeller i Nàpols.

El volum de la IV Trobada —no és cap sorpresa— acaba amb taules detallades: de referències bíbliques, manuscrits, íncipits, antropònims i obres d'autors antics o medievals i anònims. Un detall, doncs, de la seva qualitat i de la feinada que s'hi amaga al darrere per capir i valorar millor aquest *medicus theologizans*, un dels noms més sobresortints de la cultura catalana medieval.

Ben segur que el doctor Perarnau se sentirà orgullós que els nans a l'esquena de gegants com ell també estiguin creixent. Perquè agegantant mestre Arnau també nosaltres creixem. La Trobada, com Lleida, no esgota Arnau, però mútuament són honorats si examinem amb atenció aquest volum, mentre esperem, amb deler i agraïment, la celebració de la V Trobada.